סו: איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

א׳ קפיד בדמי קני. פי׳ בקונטרס אם מקפיד במכירת חפציו שלא בפחות משויו קנה קשה דא״כ הל״ל דלא ליתנו מטלטלין ואמאי קאמר דלא ליתזל אדעיה ועוד דהא דמקפיד למכרן בפחות משויין דלמא משום דידע דאסמכתא לא קניא אע״ג דאית ליה להדורי אזוזי אי לא אסמכוה אכל למכור משום דליקו בהימנותיה אכל למכור בפחות לא וכן מה שפירש אי קפיד בארעא למוכרה למי׳ בשויה ואמאי קני ואמאי דלמא קפיד משום דאסמכתא לא קניא ונראה לפרש אי קפיד בדמי שהקפיד בשעת הלואה ליקח עליה שוויה בזה המנאי א״כ דעתו היה לשקעה ביד המלוה ופריך דלמא כי היכי דלא ליתזל אדעיה אינו רוצה לעשות שום תנאי שיש בו אלוזל אלא אי קפיד בארעא שאינו רוצה לעשות תנאי זה בשום קרקע אלא בזו א״כ אין בדעתו לפדותה:

ואי אמר קני לגוביינא מי קני **הא אסמכתא היא.** וא״ת והא משמע בסוף פירקין (דף עג:) דלא הוי אסמכתא אלא היכא דאין בידו לע״ג דלא גזיס כי ההוא דיהיב זוזי לחבריה למזבן ליה חמרא ופשע ולא זבין ליה לו היכא דגזיס לע״ג בידו כי היא דאסר זוזי אבל אם אוביר ולא לעביד אשלם אלפא זוזי אבל אם אוביר ולא לעביד אשלם במיגבא (שם) דלא גזיס ובידו לא משיבא אסמכתא והכא מאי אסמכתא איכא אם נותן לו קרקע בחובו וי״ל דמשיב כמו גזיס לפי שאין אדם רגיל למכור קרקעותיו כלל וכשמוך גבי חמרא דאמר כל דאי לא קני לע״ג דחמרא למכירה קאי התם נמי כמו גזיס משיב לפי שעדיין לא היה זמן מכר היין ונותנו עתה בזול:

התם זביני הכא הלואה. פירש בקונטרס הכא הלואה ומתחזי כרבית שמתחילה בהלואה בא לידו וכרבית קלוה דמי ואין אנך רבית בדבר הלואה אלא בדבר מכר כגון המרבה בפירות דמתניתין וקשה דאם כן פליג רב נחמן אדרבינא דאמר ברש פירקין (דף פב.) משכנתא בלא נכייתא בדינינו אין מחזירין ועוד דאמר לקמן בשמעתין משכנתא בחתרא דמסלקי אכל טפי לא מפקינן מינייה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד דמשמע לפירוש הקונטרס דבמפקנא לרב נחמן מחילה בטעות הוא מחילה בר מהלואה משום דמיחזי כרבית ובכל דוכתין משמע דמחילה בטעות לא הוא מחילה לרב נחמן בחזקת הבתים (ב״ב דף מח. ושם ד״ה אמר) גבי רב ענן דשקיל בידקא בארעיה א״ל מחילה בטעות הוא ולעיל ברש המפקיד (דף לה.) גבי ההוא דאפקיד כיפי דאמר שומת בטעות הוא ותני נמי (נזיר דף לא.) ב״ה אומרים הקדש טעות אינו הקדש ובספ״ק דגיטין (דף יד.) אמרינן כל קנין בטעות אחר [ה] ומפר״ת הכא הלואה דהלוה לא הקנה אלא בחורת מכר והמכר אינו כלום דאסמכתא לא קניא נמצא דהוי מחילה בטעות שמתחילה בהלואה בא לו וכרבית קלוה דמי ואין אנך רבית בדבר הלואה אלא בדבר מכר כגון המרבה בפירות דמתניתין (לעיל ס:): הוה

איבעיא אימא דאמר ליה קני מעכשיו א״ל מר ינוקא ומר קשישא בני דרב חסדא לרב אשי הכי אמרי נהרדעאי משמיה דרב נחמן האי אסמכתא בזמניה קניא בלא זמניה לא קניא א״ל כל מידי בזמניה קני בלא זמניה לא קני דלמא הכי קאמרינן אשכחיה בגו זמניה וא״ל קני קני בתר זמניה ואמר ליה קני לא קני מאי טעמא מחמת כיסופא הוא דקאמר ליה ולא היא דאפילו בגו זמניה נמי לא קני והאי דקאמר ליה קני קא סבר כי מטי זמניה לא ליתי ליטרדן אמר רב פפא האי אסמכתא זימנין קניא וזימנין לא קניא אשכחיה דקא שתי שכרא קני דקא מהפך אזוזי לא קני א״ל רב אחא מדפתי לרבינא דלמא לפכוחי פחדיה קא שתי אי נמי אינש אחרינא אסמכיה אזוזי אלא אמר רבינא אי קפיד בדמי ודאי קני אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא דלמא סבר כי היכי דלא תיתזיל ארעיה אלא אמר רב פפא אי קפיד בארעא ודאי קני ואמר רב פפא אף על גב דאמור רבנן אסמכתא לא קניא אפותיקי הויא למיגבא מינה א״ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא מי קאמר ליה קני לגוביינא אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ואי אמר קני למיגבא מיניה קני סוף סוף אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא אלא אפותיקי דקאמר רב פפא מאי היא דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו ההוא גברא דזבין ליה ארעא לחבריה באחריות א״ל אי טרפו ליה מנאי מגבית לי מעידי עידית דאית לך אמר ליה מעידי עידית לא מגבינא לך דבעינן למיקם קמאי אלא מגבינא לך מעידית אחרים דאית לי לסוף טרפוה מיניה אתא בדקא שקיל לעידי עידית סבר רב פפא למימר מעידית א״ל והא קיימא א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ולימא ליה כי אמרי לך אנא מגבינא לך דהוה עידי עידית קיימא השתא קיימא ליה עידית במקום עידי עידית רב בר שבא הוה מסיק ביה רב כהנא זוזי א״ל אי לא פרענא לך ליום פלוני גבי מהאי חמרא סבר רב פפא למימר כי אמרינן אסמכתא לא קניא הני מילי בארעא דלאו לזבוני קיימא אבל חמרא כיון דלזבוני קאי כזוזי דמי א״ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא הכי אמרי משמיה דרבה כל דאי לא קני אמר רב נחמן השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קניא הדר ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויא מחילה והאיתמר המוכר פירות דקל לחבירו אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו ורב נחמן אמר אף משבאו לעולם יכול לחזור בו ואמר רב נחמן מודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה התם זביני הכא הלואה אמר רבא הוה

ואיכעיא אימא דא״ל מפני דא״ל מעכשיו קנה. אם לא אתן לך (א) עד שלש שנים דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור היא שע״מ מכר גמור המזיק בה מעכשיו בדמים הללו ואחזי אחזיל גביה וזה קיבל עליו שאם יחזיר לו מעותיו עד שלש שנים יקבלם והפירות לרבי יהודה לוקח אוכלן ולרבנן משלשין אותן: **בזמניה קניא.** קס״ד הגיע זמן ולא נתן לו מעותיו: **בלא זמניה.** קודם שהגיע: **אשכחיה.** לוה: **בגו זמניה.** וא״ל קני לא אפדנה עוד: **קני.** דגמר ואקני דאי לא למה ליה למימר ליה הלא אין יכול עכשיו לתובעו: **לא ליתי ליטרדן.** ולדמייה בעלמא משום כיסופא: **אשכחיה.** ביום הזמן: **דשתי שיכרא.** בחנות. אין זה עצה לחזור אחר פדיון שדהו ודעתו לשקעה: **לפכוחי פחדיה.** להפיג דאגתו שדואג על המעות דכתיב (תהלים קד) ויין ישמח: **אי קפיד בדמי.** אם מקפיד במכירת חפציו שלא בפחות משוויין: **ודאי קנה.** אינו חש אם תשקע שדהו: **דלא תיתזיל ארעיה.** שאם ירצה אותו מחזיר אחר מעות ומוכר נכסיו בפחות ונמצא קרקעותיו ונעולם אנוס הוא ולא גמר ומקני: **קפיד בארעא.** שלא ימכור שום קרקע אפילו בשוויו: **למיגבא** (ב) **כיס מיניה.** קונה בה כנגד מעותיו ואם בא לפרוע המעות לאחר זמן לא יקבלם: **סוף סוף אסמכתא היא.** דלא א״ל קני לגוביינא אלא אם אינו נותן לך מכאן ועד שלש שנים הדר הויא לה אסמכתא דכל דאי אסמכתא הוא: **אלא אפותיקי דרב פפא היכי דמי.** דגבי אסמכתא תיהוי אפותיקי: **דא״ל לא יהא לך פרעון אלא מזו.** אף בתוך שלש שנים ואם אין אני נותן לך מגופה כנגד מעותיך עד שלש שנים תהא כולה שלך בהא אמר רב פפא דאע״ג דלא קניא למיהוי כולה דידיה לאחר ג׳ אפותיקי הוי למגבי מיניה דבלאו אסמכתא נמי שייה אפותיקי: **מגבית לי.** כנגד מעותי מעידי עידית דאית לך: **בידקא.** שטף. נהר שטפה לעידי עידית וכשבא זה לגבות מן העידית כפי תנאו אמר לו לא תיגבי אלא מבינונית אחרת שיש לי: **כי אמינא לך אנא.** לגבות מעידית: **גבי מהאי חמרא.** ופסק דמים ולבסוף אייקר: **והדרא פירי.** [ג] לאחר שלש אם אכלן לוקח: **מחילה בטעות.** כי האי דהמוכר סבר שהיא קנייה לגוקח ומן הדין אוכל פירות ומוחל על אכילתו: **מוכר פירות דקל.** קודם שחנטו פירותיו: **עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו.** אם בא לחזור בו קודם שחנטו פירותיו מוחר [ד] דאפילו למ״ד (יבמות דף נג.) אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי שבא לחזור אחר שבא לעולם: **משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו.** דקסבר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בשעת המכר שיהיה המכר חל לכשיבא לעולם: **אף משבאו בו׳.** דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: **לא מפקינן מיניה.** שהרי כל זמן שלא חזר מחל על אכילתו. ואע״פ שבטעות שלא היה יודע שיוכל לחזור מחילה היא: **הכא הלואה היא.** ומיחזי כרבית

עין משפט נר מצוה

נח א מיי׳ פי״ח מהל׳ מכירה הל׳ ז וסי״ז מהל׳ מלוה ולוה הלכה ד ועיי׳ בהשגות וכמגיד משנה סמג עשין פב טוש״ע י״ד סי׳ קסד סעי׳ ד וטוש״ע א״מ סי׳ רז סעי׳ טו וסעי׳ יד:

נט ב ג טוש״ע א״מ שם סעי׳ טו בהג״ה:

ס ד מיי׳ פי״ח מהל׳ מכירה הל׳ ו סמג עשין עב טוש״ע א״מ סי׳ רז סעי׳ יג:

סא ה מיי׳ פי״ז מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ד ועיין בהשגות ומה״מ סמג לאוין קנג טוש״ע י״ד סי׳ קכד סעי׳ ד וטוש״ע א״מ סי׳ רז סעי׳ [ו] יג:

סב ו טוש״ע א״מ סי׳ רמא סעי׳ ב בהג״ה:

סג ז ח מיי׳ פכ״ב מהל׳ מכירה הל׳ ב סמג עשין פב טוש״ע א״מ סי׳ רט סעי׳ ד:

מוסף רש״י

מר ינוקא ומר קשישא. שני כנים היו לרב חסדא ופס שניהם שוין אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולעגיר קורין לו מר ינוקא (כתובות פס:). המוכר פירות דקל להבירו. כימות הגשמים, אמר רב הונא עד שלא באו לעולם. אם בא לחזור בו קודם ניסן, שלו הפירות מעולמן, יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו. כי אמינא חיל זבזבי (יבמות צג.).

מסורת הש״ס

א) [עי׳ פרש״י כתובות פט: ד״ה מר ומר׳ כ״כ ז: ד״ה מר ינוקא]. ב) [מעגלת יג: ע״ש]. ג) [כ״ק נ:]. ד) מעידית מנכיעא ר״מ. ה) יבמות נג., ו) גי׳ רש״ל לך לני׳ שנים. ז) [לקמן קד:].

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה ואיכעיא וכו׳ אם לא אתן לך מכאן ועד שלש שנים: (ב) ר״ה למיגבא מיניה בל״ל ותיכת ביה נמחק:

הגהות הגר״א

[א] נב׳ אי קפיד בארעא כו׳. כ״כ רי״ף ורמב״ם הסמיעוה דס״ל דבהה דאמר לקמן כל דאי לא לא קני אלא אבא (ועמ״ש רבינו בח״מ פי׳ ר״ז ס״ק כ״ב). [ב] שם א״ל מעידי עידית כו׳. נ״כ הטור ס״ס ק״כ כתב אם התנה לשלם מעידית וכ״ל עידי עידית ונפסדה כו׳ ולאחר מעובדא דלאלן וכ״מ כנ״ז ס״ס ק״כ דלא בהסיק סס:; [ג] רש״י ד״ה והדרא פירי לאחר כו׳. נ״כ כ״כ הרא״ש וס״ס דכתוב שלש שנים אינו אסור אלא משום רבית ואתה רבית הוא כמ״ל ס״ב א׳ ועמוס ס״ז א׳ ד״ה פירי כו׳ והרמב״ם כתב אף בתוך שלש וכשעות הכ״ך כתב שלש כמוס׳ ד״ה הכ״ל ע״ס: [ד] שם ד״ה עד שלא דאפר למ״ד כו׳. נ״כ וכן לענין דאתקי לכ״ע: [ה] תוס׳ ד״ה התם. ומפר״ת כו׳. נ״כ ע׳ הגי״ל שהקשו ע״ז הפירוש אבל הרא״ש מפרש כפרש״י ופירש דבאן שנשם מייריי בידע ומחיל דאו הוי מחילה אבל משום רבית אסור ע״ש:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com